

Maaelu arengukava aastateks 2014-2020

Marko Gorban

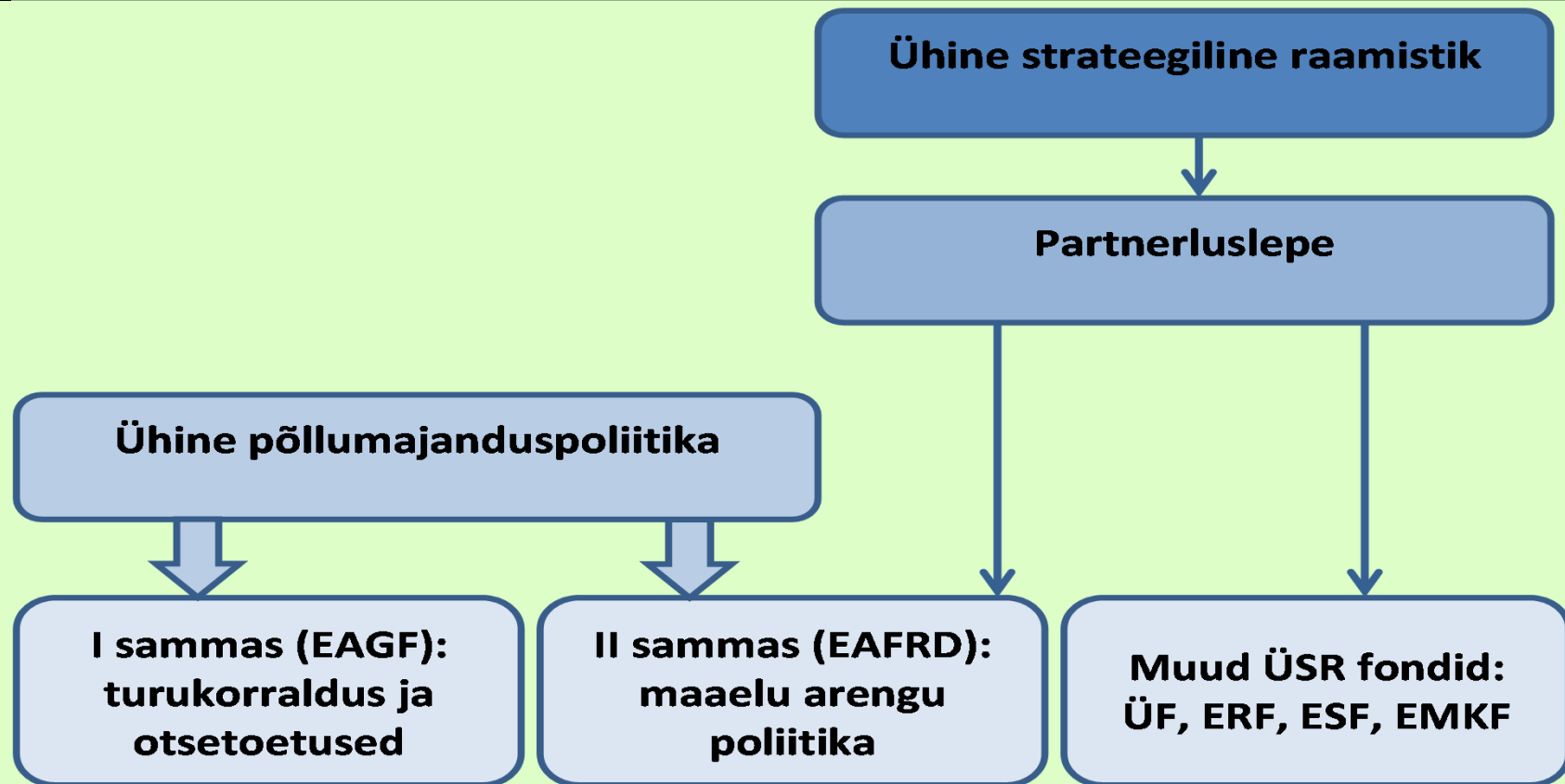
Tallinn

14.02.2013

Millest juttu tuleb?

- Maaelu poliitika arengud EL tasandil 2014-2020
- MAK 2014-2020 koostamise protsess
- MAK 2014-2020 üldised suundumused
- MAK 2014-2020 meetmed

Maaelu arengukava ei ole lahendus kõigile maapiirkonna probleemidele

EL maaelu arengu poliitika prioriteedid

- **Teadmussiirde ja innovatsiooni** edendamine põllumajanduses, metsanduses ja **maapiirkonnas**
- **Konkurentsivõime** ja põllumajandusettevõtete elujõulisuse parandamine
- **Toidutarneahela** korraldamise ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses
- Põllumajandusest ja metsandusest sõltuvate **ökosüsteemide** taastamine, säilitamine ja parandamine
- **Ressursisäästu** edendamine ning keskkonnasäästlikule ja kliimakindlale majandusele ülemineku toetamine põllumajandus-, toidu- ja metsandussektorites;
- Sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja **maapiirkondade majandusliku arengu** edendamine

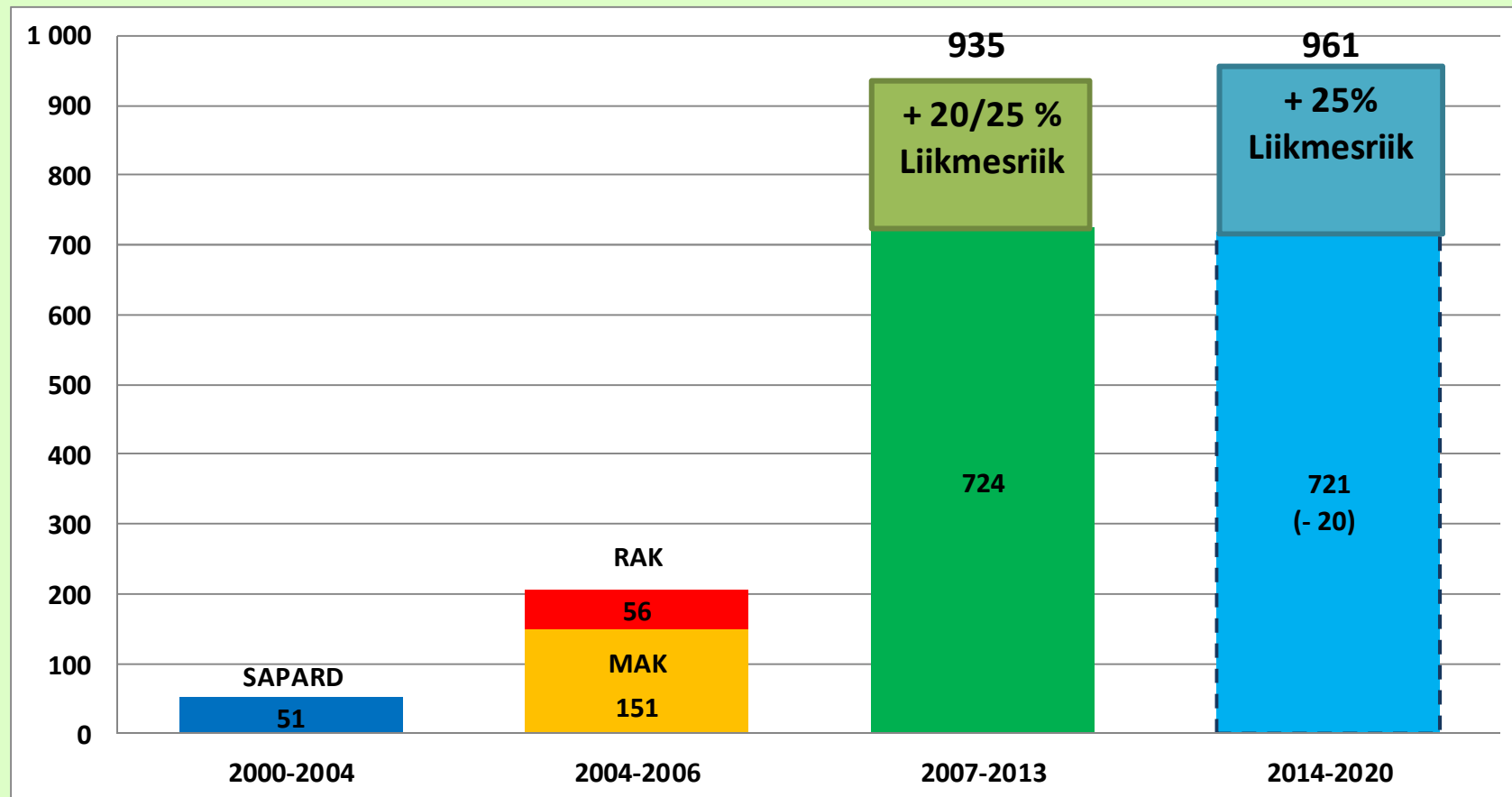
Maaelu arengu poliitika programmeerimine

- Säilib eraldiseisev maaelu arengukava
- Maaelu programmide senise telgede põhise lähenemise asendamine prioriteetidega
- 5% vahenditest Leader'ile, Leader-meetodi laiendamine muudele fondidele
- 25% vahenditest keskkonna ja kliimamuutustega seotud tegevusteks (keskkonnatoetus kohustuslik)
- Meetmete integreerimine ja arvu vähenemine (senise 46 asemel 18)
- Finantsinstrumentide kasutamise võimalus

Leader laiendamine muudele fondidele

2014-2020: võimalik rahastamine

MAK 2014-2020 koostamise etapid

Okt
2012

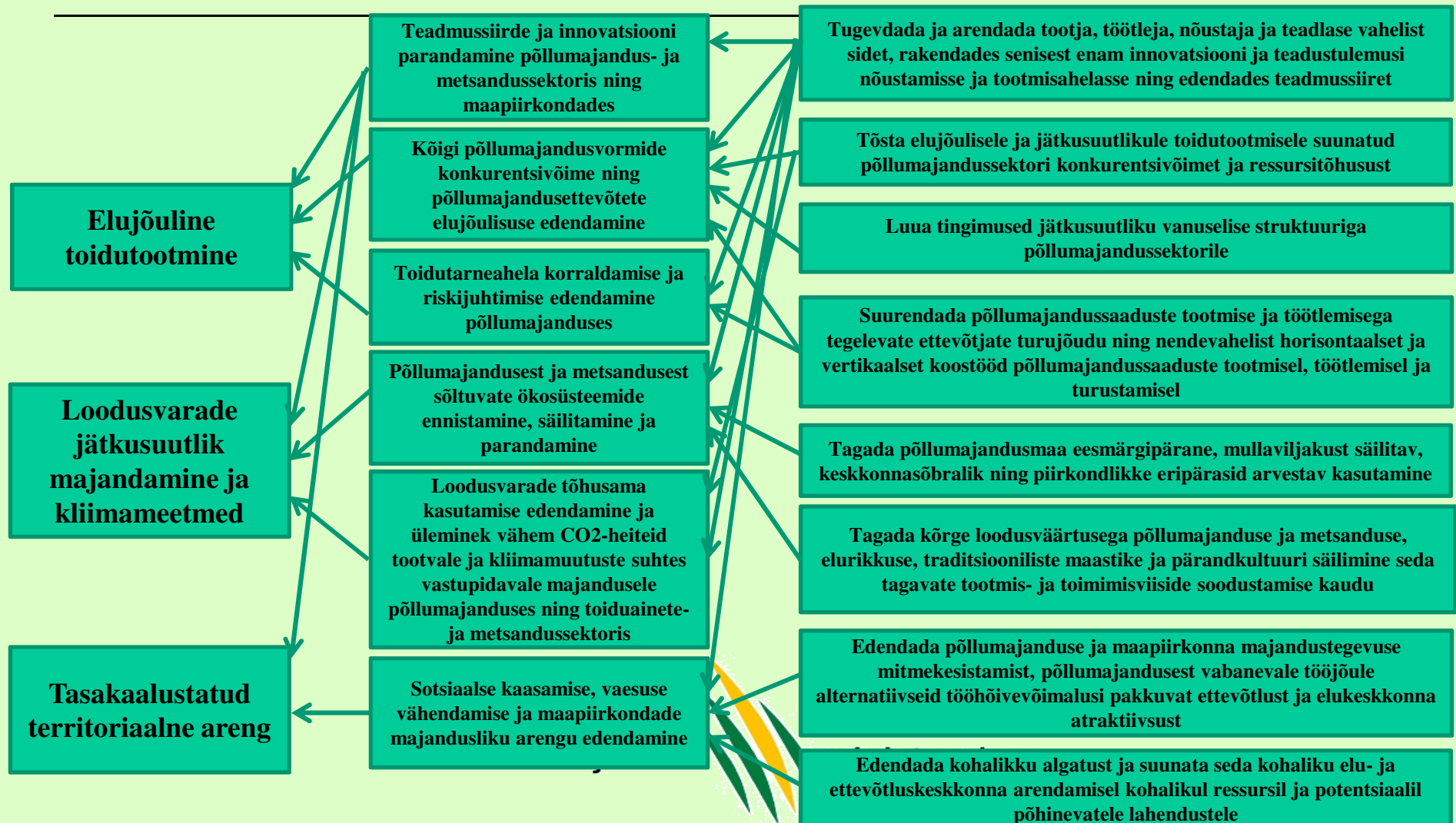
Maaelu arengukava 2014-2020: kaasamine

- MAK ettevalmistav juhtkomisjon
 - EL maaelu arengu poliitika tuleviku kohta seisukohtade kujundamine
 - Sisend partnerlusleppesse
 - MAK väljatöötamine
- Kaasatud 29 erinevat organisatsiooni – valdkondadest esindatud põllumajandus, töötlev tööstus, metsandus, keskkond, ettevõtlus, külaliikumine, kohalik algatus, KOV, teadus jne
- Meetmete väljatöötamine ekspertgruppides (juhtkomisjonis esindatud organisatsioonid + 30 organisatsiooni)

ÜPP üldised eesmärgid

ÜPP II samba prioriteetidid

Maaelu arengukava 2014-2020 eesmärgid

Teadmussiire

- **Võtmeküsimused:**

- Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni kulude suurendamine – põllumajandus EL2020 strateegia osana
- Tootjate, nõustajate ja teadlaste senisest suurem koostöö (EIP)
- Teadustulemuste tootmisesse jõudmine
- Erialase nõuande kättesaadavus

- **Eesmärk:** tugevdada ja arendada tootja, töötaja, nõustaja ja teadlase vahelist sidet, rakendades senisest enam innovatsiooni ja teadustulemusi nõustamisse ja tootmisahelasse ning edendades teadmussiiret

- **Meetmed:** teadmussiire ja teave, nõuandeteenuste toetamine, koostöö

Konkurentsivõime

- **Võtmeküsimused:**

- Nõudlus toidu järele kasvab 2050. aastaks 70%
- Põllumajandustoodangu mahu kasv peab olema jätkusuutlik (majanduslikult, sotsiaalselt, keskkondlikult)
- Põllumajandustootmine kõigis EL piirkondades, kuid tootmiseks sobivate saaduste osas (kliimamuutused)
- Tähelepanu keskpunktis pika-ajalised investeeringud (sh loomakasvatus)
- Tasakaalu leidmine põllumajandusstruktuuris – suurte tootjate puhul konkurentsivõime maailma, väikeste tootjate puhul kohalikus kontekstis (ühistegevus, lühike tarneahel, otseturustus)
- Arengupotentsiaali ära kasutamine valdkondades, kus isevarustus hetkel madal

- **Eesmärk:** tõsta elujõulisele ja jätkusuutlikule toidutootmisele suunatud põllumajandussektori konkurentsivõimet ja ressursitõhusust

- **Meetmed:** investeeringud põllumajandusliku majapidamise tulemuslikkuse parandamiseks, väikeste põllumajandusettevõtete arendamine

Vanuseline struktuur põllumajandussektoris

- **Võtmeküsimused:**
 - ❑ Põllumajandussektor vananeb – Eestis on iga alla 35-aastase põllumajandustootja kohta 4 üle 65-aastast põllumajandustootjat
 - ❑ Põlvkondade vahetust ei peaks jätma üksnes turu ja loomulike struktuurimuudatuste meelevalda
 - ❑ Oluline leida põllumajandussektori vananemisele kompleksne lahendus, mis hõlmab erinevaid instrumente
- **Eesmärk:** luua tingimused jätkusuutliku vanuselise struktuuriga põllumajandussektorile
- **Meetmed:** noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine, kõrgemad toetusmäärad noortele investeringutoetustes

Toidutarneahel

- **Võtmeküsimused:**
 - Põllumajandussektor on toidutarneahela lülidest kõige enam killustunud, mis tähendab ka väiksemat turujõudu
 - Jätkuv globaliseerumine ja hindade suurenev kõikumine
 - Tootjate turujõu suurendamine toidutarneahelas, sh ühine väärimine
 - Toodangu väärimine, kvaliteet ja mitmekesisus kõrgema hinna tagajatena
 - Ühistegevus, lühike tarneahel ja otseturustus väljund kohalikul tasandil
- **Eesmärk:** suurendada põllumajandussaaduste tootmise ja töötlemisega tegelevate ettevõtjate turujõudu ning nende vahelist horisontaalset ja vertikaalset koostööd põllumajandussaaduste tootmisel, töötlemisel ja turustamisel
- **Meetmed:** kvaliteedikavades osalemine ja kvaliteedikavade raames toodetud toodete promotsioon, investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks, tootjarühmade loomine, koostöö

Maakasutus

- **Võtmeküsimused:**

- Põllumajandusmaad EL-s 172 miljonit ha (Eestis aktiivses kasutuses ligikaudu 900 tuhat ha põllumajandusmaad)
- Põllumajandusmaa pindalalt elaniku kohta (0,69 ha elaniku kohta) on Eesti Euroopa riikide (EL-27 riikides keskmiselt 0,37 ha elaniku kohta) seas esimeste hulgas
- Biomajandus – biomassil põhinevate sektorite terviklik käsitus
- Põllumajandustootmiseks sobiva maa kasutamine põllumajandussaaduste tootmiseks
- Põllumajandustegevus avaliku hüve pakkujana (avatud maastikud, elupaigad)
- Maaparandussüsteemid maa viljelusväärtuse tagajana

- **Eesmärk:** tagada põllumajandusmaa eesmärgipärane, mullaviljakust säilitav, keskkonnasõbralik ning piirkondlikke eripärasid arvestav kasutamine

- **Meetmed:** põllu- ja metsmajanduse taristu arendamine ja hoid, põllumajanduslikud keskkonnatoetused, mahepõllumajandus

Keskkond

- **Võtmeküsimused:**

- Põllumajanduse roll kliimamuutuste leevendamises ja kliimamuutustega kohanemises (mh sõltuvuse vähendamine taastumatutest loodusvaradest)
- Peamine fookus põllumajandusega kaasneval keskkonnamõjul (vesi, muld, elurikkus)
- Põllumajandus avalike, sh keskkonnahüvede pakkujana – põhitähelepanu pigem aktiivsetele tegevustele, kui passiivsete piirangute kompenseerimisele

- **Eesmärk:** tagada kõrge loodusväärtusega põllumajanduse ja metsanduse, elurikkuse, traditsiooniliste maastike ja pärandkultuuri säilimine seda tagavate tootmis- ja toimimisviiside soodustamise kaudu

- **Meetmed:** põllumajanduslikud keskkonnatoetused, mahepõllumajandus, loomade heaolu, metsa majandusliku ja ökoloogilise elujõulisuse parandamine

Maamajandus

- **Võtmeküsimused:**

- 9,9% põllumajandustootjatest saab sissetulekuid ka muudest tegevusaladest (Eesti vastav näitaja 13%)
- Põllumajandus jätkuvalt oluline tööhõive pakkuja maapiirkonnas
- Töökohad – põllumajanduse moderniseerimisega kaasneb töökohtade vähenemine põllumajanduses, mis tuleb kompenseerida muudes valdkondades
- Teenuste kättesaadavus maapiirkonnas
- ÜPP II samm ei saa võtta ambitsiooni maapiirkonna kogu ettevõtlusega tegeleda

- **Eesmärk:** edendada põllumajanduse ja maapiirkonna majandustegevuse mitmekesistamist, põllumajandusest vabanevale tööjõule alternatiivseid tööhõivevõimalusi pakkuvat ettevõtlust ja elukeskkonna atraktiivsust

- **Meetmed:** investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas, metsandussaaduste töötlemine ja turustamine

Kohalik algatus

- **Võtmeküsimused:**
 - Eestis on 26 kohalikku tegevusgruppi
 - Inimeste osalemine ja kaasarääkimine otsustusprotsessides tõhus instrument inimeste piirkonnaga sidumisel
 - Kohalikku tasandit puudutavad otsused teha kohalikule inimesele võimalikult lähedal – Leader-lähenemise laiendamine ka muudesse poliitikatesse (nt teenuste kättesaadavust, väikeinfrastruktuuri puudutavad otsused)
 - Võimaldaks põllumajanduspoliitika raames Leader gruppidel keskenduda kohalike ressurssidega seotud tegevustele (käesolevast perioodist mitmeid häid võrgustike ja lühikese tarneahela näiteid)
- **Eesmärk:** edendada kohalikku algatust ja suunata seda kohaliku elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisel kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele
- **Meetmed:** Leader

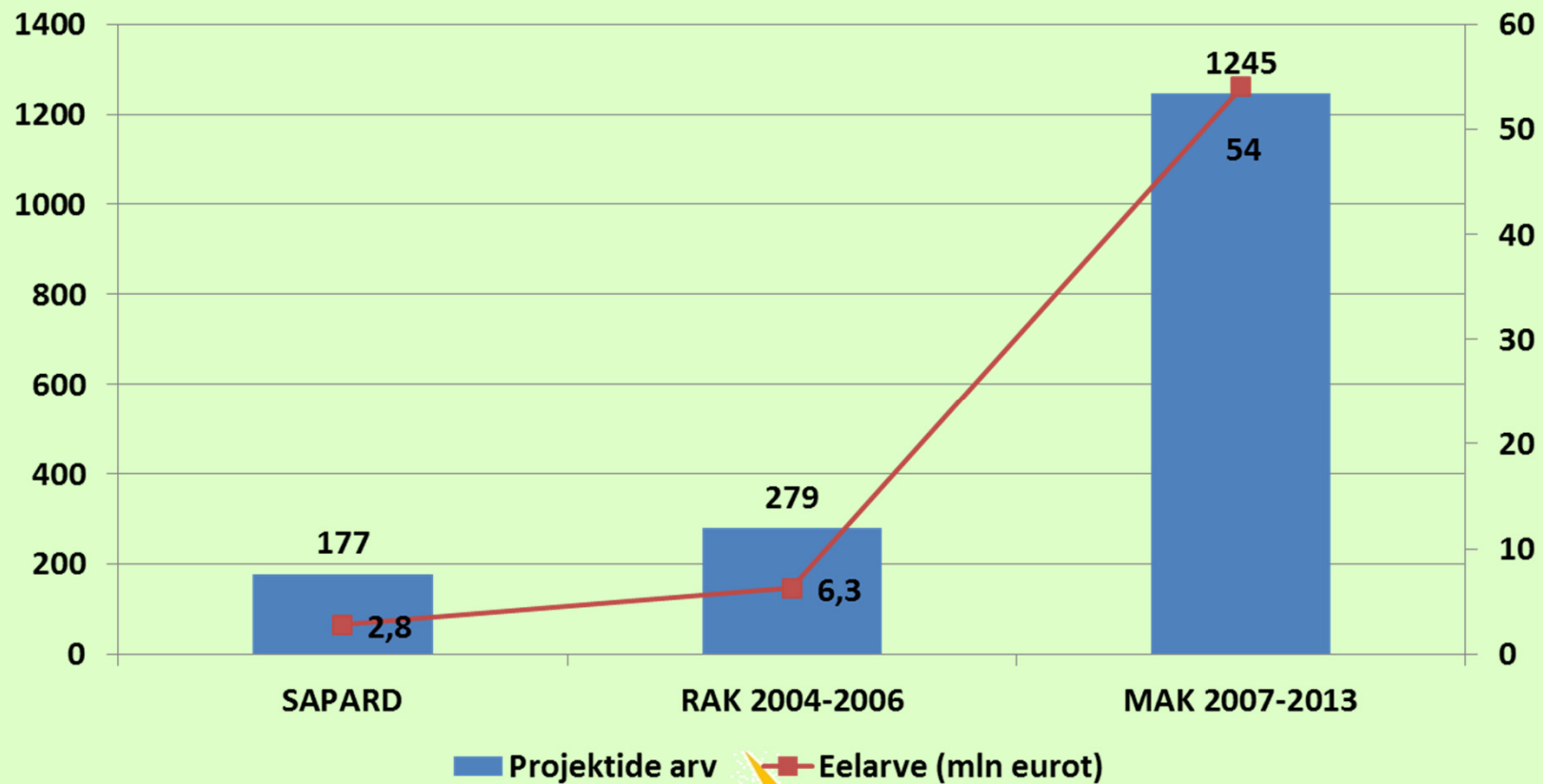
Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas

- **Eesmärk** on maapiirkonnas püsiva majandusliku baasi ning sobivate ja atraktiivsete töökohtade loomiseks maaettevõtluse mitmekesistamine ja arendamine
- Sihtgrupp on **põllumajandustootjad ja mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevad mikroettevõtjad** (võimalik, et ainult finantsinstrument)
- Toetatavad tegevused - majandustegevuse mitmekesistamiseks mittepõllumajandusliku tegevuse suunas ning ka mittepõllumajandusliku tegevuse arendamiseks vajalikud **investeeringud ehitistesse, masinatesse, seadmetesse** ning muud investeeringuga kaasnevad ja selle eesmärkide elluviimiseks vajalikud tegevused
- **Hindamiskriteeriumid** - investeeringu elluviimise asukoht, mõju piirkonna tööhõivele (sh töökoha loomine), ettevõtja võimekus (sh kogemus ja pädevus) investeeringu elluviimiseks ja püstitatud eesmärkide saavutamiseks ning varasem tegevus, ettevõtja kasvupotentsiaal investeeringu tulemusel, põllumajandustootjate puhul eelistatakse ettevõtjat, kes sõltub enim põllumajanduslikust ettevõtlusest, investeeringu sisu, sh realistlikkus, jätkusuutlikkus ja vastavus meetme eesmärgile
- Maksimaalne toetuse määr **30-60%**, maksimaalne toetussumma **100 000 eurot**

LEADER kohalikuks arenguks

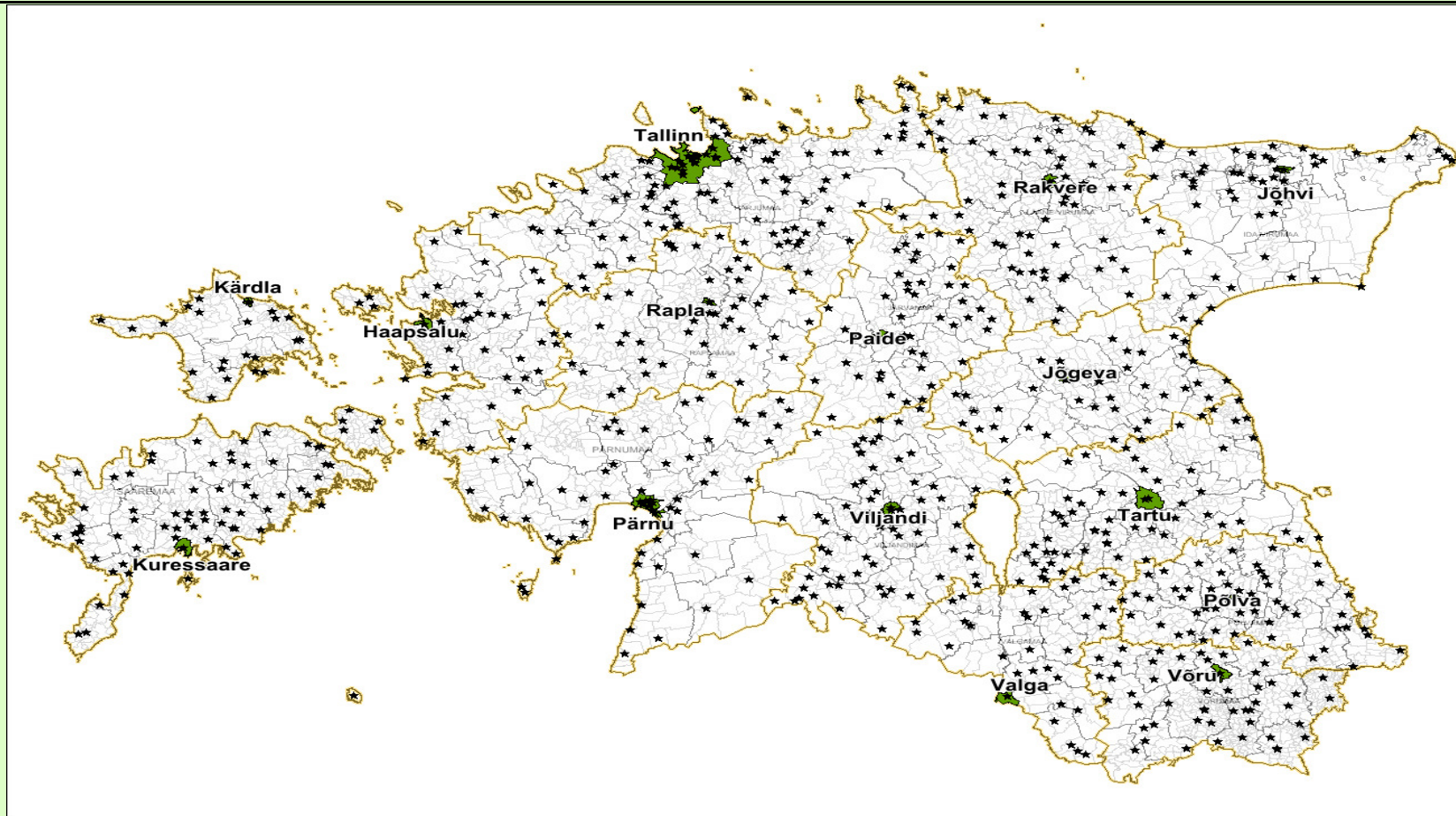
- **Eesmärk** on tegevuspiirkondade tasakaalustatud arendamine läbi LEADERi põhielementide rakendamise
- Sihtgrupp on **kohalikud tegevusgrupid, ettevõtjad, omavalitsusüksused, mittetulundusühendused, sihtasutused ja seltsingud**
- Toetatavad tegevused – uutele kohalikele tegevusgruppidele **ettevalmistav toetus**. Kohalikele tegevusgruppidele, kes on alustanud oma tegevust enne 2014. aastat: **strateegiate rakendamine**, piirkonna elavdamine, kohaliku tegevusgrupi kui organisatsiooni toimimine
- Vahendite jagamisel on kavas arvestada piirkondlike erinevuste näitajatega
- Maksimaalsed toetuse määrad: jooksvad kulud ning elavdamise kulud – kuni **100%**. Strateegia raames ellu viidavate tegevuste toetuse määr mittetulundusühingutele, sihtasutustele ja omavalitsusüksustele on kuni **90%**, seltsingutele kuni **100%** ja ettevõtjatele kuni **60%**. Infrastruktuuri investeeringutele on toetuse määr kuni **60%**. Maksimaalne toetussumma investeeringutele on kuni **200 000 eurot**

Külaareng: toetus ja projektid

Põllumajandus ministerium

Külaareng: kogukonnakeskused

Investeeringutoetused

- Põhifookus – struktuursed muudatused, ressursisääst, keskkond, ühistegevus
- Erinevad sihtgrupid – erinevad vajadused – erinevad toetuse vormid (finantsinstrumendid?)
- Jätkuvad meetmed – investeeringud põllumajanduslikesse majapidamistesse, investeeringud töötlemiseks ja turustamiseks, investeeringud põllumajanduse taristusse (maaparandus), noorte põllumajandusettevõtjate tegevuse alustamine, mitmekesistamine, tootjarühmad
- Uued meetmed – väikeste põllumajandusettevõtete arendamine, koostöö

Keskkonnatoetused

- Põhifookus – põllumajandusega kaasnev keskkonnamõju (muld, vesi, elurikkus)
- Jätkuvad meetmed – põllumajanduslik keskkonnatoetus, poolloodusliku koosluse hooldamise toetus, ohustatud tõugu looma pidamise toetus, kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus, mahepõllumajandus, loomade heaolu
- Uued meetmed – nitraaditundliku ala toetus, mullakaitsetoetus, liigikaitse toetus, keskkonnasõbraliku aianduse toetus

Täna tähelepanu eest!
